

Japon İktisadi Düşünce Tarihi

Tessa Morris Suzuki
Çeviri: İbrahim Kılıçaslan

alBaraka 
Yayınları

TESSA MORRIS-SUZUKI, 1951 yılında İngiltere’de doğdu ve İktisat Tarihi alanındaki yükseköğrenimini burada tamamladı. Bir süre Japonya’da çalıştıktan sonra Avustralya Armidale’deki New England Üniversitesi’ne geçti. Kariyerinin bir sonraki durağı, emekliye ayrılana kadar çalışacağı Avustralya Ulusal Üniversitesi oldu. Çok üretken bir yazar olan Morris-Suzuki’nin elinizdeki eserden önce yazdığı eserleri arasında, *Showa: An Inside History of Hirohito’s Japan* (1984) ve *Beyond Computopia: Information, Automation and Democracy in Japan* (1988) zikredilebilir. Akademik çalışmalarına bu kitapların yayınlanmasından sonra da hız kesmeden devam etmiş, çok sayıda makale yayınlamış, Japonya-Kore İlişkileri, Asya’da göç ve sınır çalışmaları, ulusal kimlik inşası gibi alanlarda altı kitap daha yazmıştır. 2012 yılında Australian Research Council ödülüne, 2013 yılında ise Fukouko Ödülüne layık görülmüştür. Akademik kariyerinin yanında insan hakları alanında faaliyet gösteren uluslararası örgütlere çeşitli mevkilerde katkıda bulunmuştur. Bu görevler arasında Birleşmiş Milletler bünyesindeki Uluslararası İnsan Hakları Politikaları Komitesi üyeliği de vardır. Hâlen Avustralya’da yaşayan Morris-Suzuki emekli olmasına rağmen öğrenci yetiştirmeye devam etmektedir.

İBRAHİM KILIÇASLAN, Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü’nde okudu ve burada İngilizce ve Fransızca öğrendi. Osmanlı Tarihi alanında lisansüstü çalışmalarına devam etmek için Sabancı Üniversitesi’ne geçti ve Trablusgarp’ın Osmanlılarca yeniden fethi üzerine bir tez hazırladı. Şimdilerde doktora çalışmasını yürütürken, aynı zamanda araştırma görevlisi olduğu Boğaziçi’nde devam ediyor ve akademik çeviriler yapıyor.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....9

GİRİŞ

JAPON VE BATI İKTİSAT DÜŞÜNCESİ11

Birinci Bölüm

Tokugawa Döneminde İktisat Düşüncesi17

Ekonomik Ortam18

Konfüçyüsçü Miras22

Ekonominin Temeli Olarak Tarım: Kumazawa Banzan (1619-91).....25

Konfüçyüsçü İktisat Düşüncesinde Yenilikler: Arai Hakuseki (1657-1725), Ogyu Sorai (1666-1728) ve Dazai Shundai (1680-1747)29

Ticaretin Kıymeti: Ishida Baigan (1685-1744).....38

Alışveriş, Her Şeyin Ölçüsü: Kaiho Seiryō (1755-1817).....41

Devletin Kontrol Ettiği Bir Ekonomi Tasavvuru:

Sato Nobuhiro (1769-1850)46

Dış Ticaretin Açılması: Yokoi Shonan (1809-69).....50

Sonuçlar.....55

İkinci Bölüm

Batı İktisat Düşüncesiyle Tanışma:

Meiji Restorasyonundan Birinci Dünya Savaşına.....	57
Meiji Siyasi ve Ekonomik Reformları.....	58
Meiji Eğitim Sistemi ve İktisat Düşüncesi.....	59
Japonya'daki Batı İktisat Metinleri.....	62
Liberal İktisadın Etki Alanı ve Sınırları.....	69
Korumacılık	73
Sosyal Politika Çalışmaları Derneği.....	76
Kanai Noburu (1865-1933) ve Fukuda Tokuzo'nun (1874-1930)	
Sosyal Politika Düşüncesi	79
Sonuçlar.....	84

Üçüncü Bölüm

İki Savaş Arası Dönemde Japonya'daki İktisadi Tartışmalar.....	85
İki Savaş Arası Dönemde Japonya: Ekonomik Büyüme ve Siyasi Baskı...86	
Marksizm ve Japon İktisat Düşüncesi.....	87
Kawakami Hajime (1879-1946) ve Kushida Tamizo (1885-1934)'nin	
Marksist İktisadi	90
Koza Ekolü'nün Japon Kapitalizmi Tahlili:	
Noro Eitaro (1900-1934) ve Yamada Maritaro (1897-1980)	96
Rono Ekolünün Alternatif Tahlili:	
Tsuchiya Takao (1896-1988) ve Sakisaka Itsuro (1897-1985).....	100
Koizumi Shinzo (1888-1966) ve Marksizm Eleştirisi	104
Neo-Klasik İktisatçıların İki Savaş Arası Japonya'daki Tesirleri:	
Nakayama Ichirō (1908– 1980) ve Takata Yasuma (1883–1972)	107
İktisat ve Militarizm: Takahashi Kamekichi (1891–1977)	
ve Kita Ikki (1883–1937)	110
Savaş Yılları Japonyası'nda İktisadi Araştırmalar.....	114

Dördüncü Bölüm

Savaş Sonrasında Marksist İktisat	119
İşgal ve Japon Ekonomisi	120
Japon Kapitalizmine Dair Savaş Sonrası Tartışmalar.....	123
Matematik ve Marksizm:	
Koshimura Shinzaburō (1907-) ve Okishio Nobuo (1927-).....	128
Eşitsiz Mübadele: Nawa Toichi (1906-).....	131
Uno Kozō'nun (1897-1970) İktisat Düşüncesi.....	133
Çağdaş Koşulların Tahlili:	
Ouchi Tsutomu (1918-) ve Oshima Kiyoshi (1913-)	139
Yapısal Reform İktisadı: Nagasu Kazuji (1919-)	144
Japon Marksist İktisadın Yeniden Değerlendirilmesi	147

Beşinci Bölüm

İktisat Kuramı ve 'Ekonomik Mucize'	151
İktisatçılar ve Büyüme Süreci.....	151
Modern İktisat ve Amerikan Nüfuzu	156
Özel Yatırım ve Yüksek Büyüme: Shimomura Osamu (1920-).....	158
Shimomura Tezi'nin Eleştirisinden	
Ekonomik Mucizenin Yorumlanmasına: Shinohara Miyohai (1919-)	161
Planlama ve Ekonomik Kalkınma: Itakita Saburō (1914-)	166
Dış Ticaret ve İktisadi Büyüme:	
Kanamori Hisao (1924-) ve Kojima Kiyoshi (1920-)	170
Neo-Klasik Kuram ve Japon Ekonomi Politikalarının Eleştirisi:	
Komiya Ryutaro (1928-)	174
Oligopoli ve Sınai Büyüme: Miyazaki Yoshikazu (1919-)	177
GSMH'nin Ötesinde: Tsuru Shigeto (1912-)	180
Neo-Klasik-Keynesçi Sentezin Çöküşü.....	185

Altıncı Bölüm

Çağdaş Japon İktisat Düşüncesi.....	187
Japonya'da Parasalcılık:	
Suzuki Yoshio (1913-) ve Shimpo Seiji (1945-)	188
İdari Reform Dâhili Talep Genişlemesine Karşı	190
İktisat Kuramının Krizi.....	193
Çeşitlilik İktisadı: Morishima Michio (1923-).....	197
Çevre Krizi ve Sosyal Sermaye Kuramı:	
Miyamoto Kenichi (1930-)	201
Dengesizlik İktisadı: Uzawa Hirofumi (1928-)	204
Toplumsal Değerler ve Sınai Büyüme: Murakami Yasusuke (1931-)....	208
Bilgi Ağı Toplumu: Imai Kenichi (1931-).....	213
Teknoloji ve İktisat Düşüncesi: Sawa Takamitsu (1942-).....	217
Sonuçlar.....	221
KAYNAKÇA.....	223
İNDEKS.....	233

TEŞEKKÜR

Bu kitabın araştırılması ve yazımı sırasında yardım ve tavsiye veren herkese teőekkürlerimi iletiyorum: Özellikle *Mainichi* Gazetesi'nden Kozuka Fumihiro Beyefendi'ye, Sofya Üniversitesi'nden Miki Chiaki Hanımefendi'ye, Osaka Şehir Üniversitesi'nden Profesör Miyamoto Kenichi, Tokyo Üniversitesi'nden Profesör Murakami Yasusuke'ye, Millî Diyet Kütüphanesi'nden Nasu Masaki Beyefendi'ye, Queensland Üniversitesi'nden Profesör Alan Rix'e, Shogakkan Yayıncılık'tan Shuji Shimamoto Beyefendi'ye, Routledge'dan Peter Sowden Beyefendi'ye, Oxford Üniversitesi'nden Profesör Arthur Stockwin'e ve Tokyo Üniversitesi'nden Profesör Uzawa Hirofumi'ye. Tabii ki tavsiye vermek, tavsiye verilen konuda karşı tarafla aynı fikirde olmakla eşanlımlı değildir ve kitaptaki fikir ve yorumların (veya yanlış yorumların) sorumluluğu yalnızca bana aittir. Ayrıca kitabın el yazması hâlini daktilo etmedeki yardımları için Naomi Bell ve Fay Hardingham Hanımefendilere de teşekkür etmek isterim. İçerisindeki anlaşılması zor referansları takip etme noktasındaki yardımlarını almamış olsaydım bu kitabı yazamayacağım Louise Wissman Hanımefendi ve Dixon Kütüphanesinin kütüphaneler-arası bölümlerindeki tüm görevliler özel teőekkürlerimi hak etmektedirler.

Bu kitapta isimler, atıf yapılan orijinal metinde Batı sıralamasının kullanıldığı istisnalar dışında Japoncadaki normal sıralamaya göre verilmiştir: Kişinin soy ismi önce, kendi ismi sonra yazılmıştır.

GİRİŞ

JAPON VE BATI İKTİSAT DÜŞÜNÇESİ

İktisat biliminin Japonya'daki seyrini anlatan bu çalışmaya, çağdaş iktisadi fikirleri ferasetle tahlil eden Takuchi Kei'nin şu çarpıcı sözlerini değerlendirek başlayalım:

'Japon İktisadı'ndan bahsettiğimizde elbette ki dünyanın kalanında var olandan farklı, muhayyel bir 'Japon iktisadı'ndan bahsetmiyoruz. Böyle bir şey mevcut değildir ve bunu inşa etmeye kalkmak da beyhude bir çabadır.

(Takeuchi 1987: 39)

Bazı yazarların Japon, hatta Asya iktisat geleneğinin kendine has, süregelen niteliklerini tarif etmeye çabaladıkları doğrudur. Çok da uzun olmayan bir süre önce, Britanyalı bir yazar için 'Batı' tipi ve 'Doğu' tipi iktisadi düşünce biçimlerinin farklılıklarını karşılaştırmak hâlâ makul görünüyordu: Bunlardan ikincisi 'Batıninkilerden kati surette farklı olan mantık kavramlarına dayalıydı' (Kirby 1952: 417).

Japon yazarlar, her ne kadar kendi geleneklerini diğer 'Doğulu' ülkelerinkinden ayırt etmek noktasında daha dikkatli olsalar da zaman zaman Japonya'nın iktisat düşüncesiyle Batı'nınki arasında bir inkıta olduğunu düşünüyorlardı. Örneğin Yamazaki Masukichi, iktisada katıksız Japon yaklaşımının (*nihonteki*), Meiji öncesi bazı Konfüçyüsçü filozofların metinlerinde bulunduğunu ileri sürmektedir. Onun imasına göre, bu metinlerin çoğu, Batılı gözlemci ve Japonya hayranları için kapalı birer kutudur (Yamazaki 1981: 190).